

Újlaki Hangok

www.ujlakitemplom.hu

XIII.évf. különszám

A húsvéti Szent Háromnap

Az egyházi év középpontja Húsvét misztériumának, vagyis Krisztus megváltó tettének ünneplése. E három nap nem pusztán előkészület húsvétra, hanem maga a húsvéti ünneplés része. Tilos minden magánmise, gyászmise, még a temetési mise is.

Nagycsütörtök

Dél előtt egyházmegyénként (nálunk a Szent István Bazilikában), krizmaszentelési mise van, melyen a szent olajok – a keresztelendő olaja, a krizma és a betegek olaja – megáldása történik. Az esti szentmisén van az Utolsó vacsora miséje. A liturgia színe a fehér.

Az igeliturgia a szentmisében a szokott rendben történik. A *Dicsőség* végeztével az orgona és a harangok elnémulnak, teljes fényükben a vigilián szólalnak meg újra. Az olvasmány a Kivonulás könyvéből a húsvéti vacsora leírásával kezdődik, melyet a 116. (115.) zsoltár részlete követ. A szentleckében az utolsó vacsora leírását olvassuk, az első korintusi levélből. Nincs hitvallás, a szentbeszéd után következik a lábmosás szertartása (nálunk nincs). A lábmosás a tökéletes szeretet megnyilvánulása és a tanítványság felismerésének a jele. „Amit én tettem nektek, azt tegyétek ti is” (Jn.13.15). Az Eucharisztia liturgiájában Úrfelmutatáskor kepreplőket használnak a ministránsok. Áldoztatás után az oltáron marad az Oltáriszentség. A könyörgés végeztével az Oltáriszentséget átviszik őrzési helyére (Szent Kereszt oltár), onnan visszatérve következik az oltárfosztás. A szertartás után szentségimádás, majd virrasztás.

Az oltárfosztás, és a 22. (21). zsoltárnak az éneklése bevezet minket a vérrelverítkezés misztériumába. Az oltár maga Krisztus. Most díszektől megfosztva áll. Mintegy az apostoloktól elhagyott, minden emberi vigasztalástól megfosztott Jézus képe. Az oltár díszektől való megfosztását először az első római ordó tartalmazza. Régen az oltárt minden szentmise után lecsupaszították, amint a családban is leszedik étkezés után az asztalt. Később aztán, amikor az oltár már egyre inkább Krisztust jelentette, a leszedését is ezzel hozták kapcsolatba. Krisztus elhagyatottsága, ruháitól és mindenétől

való megfosztottsága jelenik meg a teljesen lemeztelenített oltárban. Összhangban van ezzel a 21. zsoltár: *Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?* A középkorban az oltárokat vízzel kevert borral mosták le, ami a tavaszi takarítás gyakorlatából eredt, de jelképezte a vért és a vizet, amely Krisztus átszúrt oldalából folyt, illetve a balzsamot és Magdolna könnyeit is.

Nagypéntek

A szertartás három fő része az igeliturgia, hódolat a Szent Kereszt előtt és az áldozás. A liturgia színe a piros. A szertartás kezdetén az oltárhoz való bevonulás teljes csendben történik, ahol a pap leborul az oltárlépcsőre, a többiek letérdelnek. A leborulás (prostráció) lecsupaszított oltár előtti néma hódolat. Régen minden mise leborulással kezdődött, ma csak Nagypénteken és a papszentelésben van meg ez a kifejező jel. A nagypénteki néma leborulásban benne van a nagy gyász, a legmélyebb imádás, a kegyelem-kérés, az egész földdel való egység.

1. Igeliturgia

Az igeliturgia Izajás próféta könyvéből a Szenvedő Szolgáról szóló 4. dallal kezdődik, majd a 31. (30.) zsoltár részletei után a Zsidókhoz írt levélből hallunk Jézusról, mint értünk közbenjáró főpapról, aki a próféciát beteljesítette. Az evangélium előtti vers Szent Pál apostol Filippiekhez írt levélből van, egy őskeresztény (ún. prepaulinus) himnusz részlete. Evangélium a szemtanú Szent János szerint, passiót éneklünk. Jézus halálának említésekor mindenki letérdel. Az egyetemes könyörgésekben először az egész Anyaszentegyházért imádkozunk, majd a pápáért, a papságért és a hívekért, a keresztelendőkéért, a keresztények egységéért, a zsidókért, azokért, akik nem hisznek Krisztusban, akik nem hisznek Istenben, a világi vezetőkért, végül pedig a szenvedőkért könyörgünk.

2. Hódolat a szent kereszt előtt

Két égő gyertya kíséretében behozzák a letakart feszületet. A pap három fokozatban lebontja a lila leplet a keresztéről és közben háromszor, egyre magasabban éneklő: *Íme, Jézus keresztjének drága áldott fája: ezen függ az egész világ váltságdíja, és üdvünket oáltala nyertük.*

Hívek válasza: *Jöjjetek, hívek, hódoljunk és buzgó szívből mind imádjuk.*

Először a pap hódol a kereszt előtt, majd a ministránsok és a hívek a helyi szokás szerint. A hódolat végeztével a keresztet elhelyezik a két égő gyertya között az erre kijelölt helyen. A nagypénteki „csonkamisének” szinte „úrfelmutatása” ez az aktus. Felmutatják az üdvösség fáját, aki feltekint rá, üdvözülni. Nagypéntek nem kizárólag a gyász napja. Elszorul a

szívünk látva az Embert, akit kegyetlenül megöltek értünk, de tudjuk, hogy a kereszt királyi zászló, ahonnan tündököl megváltásunk titka.

3. A szentáldozás

A kereszthódolat után az addig fedetlen oltárra terítő kerül, majd elhozzák két gyertyavivő ministráns kíséretében az őrzési helyéről az Oltáriszentséget. A Miatyánk elimádkozása után áldoztatás a szokott módon történik, majd visszaviszik az Oltáriszentséget őrzési helyére. Mivel a nagypénteki liturgia nem mise, ezért ezen a napon mindig az előző napon átváltoztatott Oltáriszentségből áldoztatnak.

Nagyszombat

Az Egyház Urunk sírjánál időzik, szenvedéséről és haláláról elmélkedik. Az oltár minden felszerelésétől megfosztva áll. E nap nincs szentmise, és az Eucharisziát is csak a haldoklóknak szolgáltatják ki.

Húsvét vigíliája

Húsvétvasárnapra virradó éjszaka ünnepeljük, de nem a nagyszombat része. A liturgia színe a fehér. Az ünneplésnek négy része van: a fényünnepség, igeliturgia, keresztség, Eucharisztia. A szertartás kezdetén kivonulunk a tűz megáldási helyére. A ministránsoknál van a húsvéti gyertya, a szenteltvíz, a tömjénszemek, a füstölő, a tömjén és mindenki kezében gyertya (nem ég).

1. A lucernarium (fényünnepség)

Rövid bevezető és a tűz megáldása után a pap a húsvéti gyertyába berajzolja a kereszt jelét, az A-t és az Ω -t, majd beszurja – Jézus öt szent sebére utalva – az öt tömjénszemet. A megáldott tűzről meggyújtja a húsvéti gyertyát, majd ünnepélyes körmenetben bevonulnak a templomba. Háromszor hangzik fel a *Krisztus világossága! - Istennek legyen hála!*, mialatt fokozatosan meggyújtják a ministránsok, majd a hívek gyertyáit. Minden gyertya, a Húsvéti gyertyáról eredő lángból gyullad meg. Végül felgyúlnak a szentély lámpái. A húsvéti gyertyát az állványára helyezik, majd megtömjénezése után felhangzik a húsvéti örömeinek. Az Exsultet Húsvét misztériumát hirdeti, megemlékezik a kivonulásról, hálát ad a „szerencsés vétekért hogy ilyen hatalmas és fölséges Megváltót kívánt és érdemelt!” Ezt mindenki állva, kezében égő gyertyával hallgatja. A teljes szöveg az utolsó lapon olvasható.

2. Igeliturgia

Kilenc szentírási olvasmány segítségével vezet végig Egyházunk az üdvösségtörténet állomásain (hét az Ószövetségből, szentlecke és evangélium). Hallhatunk a világ teremtéséről (Ter 1,1-2,2), Krisztus áldozatának egyik előképeként Ábrahám áldozatáról (Ter 22,1-18), a Vöröstengeti átkelésről (Kiv 14,15-15,1), jövendölést az új Jeruzsálemről (Iz 54,5-14), az ingyenes, kegyelemből felajánlott üdvösségről (Iz 55,1-11), a bölcsesség forrásáról (Bár 3,9-15, 31-4,4) és jövendölést az új szívről és új lélekről (Ez 36,16-28). Minden olvasmányt válaszos zsoltár és egy könyörgés követ, amely az elhangzottakra reflektál.

Az utolsó olvasmány után hangzik fel a „*Dicsőség a magaságban Istennek*” himnusz, ekkor gyújtják meg azt oltár

gyertyáit, és újra megszólalnak a csengők, a harangok és az orgona. A misekönyörgést követi a Római levél egy részlete, amely arra emlékeztet, hogy Krisztussal meghaltunk a bűnnek, és Istennek kell élnünk Jézus Krisztusban. Az allelujás zsoltár a szabadulást énekl meg (118. (117.) zsoltár), az evangélium pedig a feltámadásról szóló tanúságtétel.

3. A keresztség liturgiája

Hagyományosan ezen az éjszakán szolgáltatták ki a beavató szentségeket – a keresztséget, a bérmelet és az Eucharisziát – a katekumenátust végigjárt hittanulóknak, akik ezzel váltak a keresztény közösség teljes jogú tagjaivá. A Mindenszentek litániájában segítségül hívjuk a dicsőséges Egyház tagjait, majd elhangzik az ünnepélyes, prefációszerű könyörgés, amellyel a pap megáldja a keresztvizet. A szentségek kiszolgáltatása után (az idén nálunk sajnos nincs keresztelezés), mindannyian megújítjuk keresztségi fogadalmunkat, amelyet vagy mi magunk tettünk, vagy helyettünk keresztszüleink tettek keresztelezésünkör – ez helyettesíti a Hitvallást –, majd az egyetemes könyörgések következnek.

4. Az Eucharisztia liturgiája

Az Eucharisztia liturgiája a megszokott formában zajlik tovább. Lehetőleg két szín alatt kell kiosztani az Eucharisziát. A szentmise végén feltámadási körmenet, mely az egész világ számára hirdeti, hogy Krisztus feltámadt. S bár sokan csak erre jönnek, nem ez az ünnep központja. A körmenet végén, elbocsátáskor kétszeres alleluját énekel a pap.

Az 1998-as húsvéti számban megjelent, Bóné Gergely által írt cikk, és Dr. Molnár Gábor kiegészítése alapján a

szerkesztők

A tabáni temető keresztje templomunk udvarában.

Nagycsütörtökön

A szél suhogva borzong
az olajfa-lombokon.
A kanyargós úton, által az erdőn
tömött sorú fáklyások jönnek.

Testemet ételül adtam,
véreimet italul adtam,
könnyel mostam meg lábaitokat;
Mégis egyedül maradtam.

Hajnal-derengés borzong
a sötét lombokon.
Judás után, által az erdőn
sátánarcú fáklyások jönnek.

Testvéreim, tanítványaim!
Égignyúló kemény kereszten
holnap megölnék engem!
És ti alusztok, mélyen alusztok!

Dsida Jenő

Nagypénteki sirató

Elmegyünk, elmegyünk, messzi útra megyünk,
messzi út porából köpönyeget veszünk...
Nem száz, nem kétszáz: sokszáz éves nóta.
Így dalolják Magyarhonban talán Mohács óta.

Véreim! Véreim! Országútak népe!
Sokszázéves Nagypénteknek
soha sem lesz vége?

Egyik napon Tamás vagyunk,
másik napon Judás vagyunk,
kakasszónál Péter vagyunk.
Átokverte, szerencsétlen
nagypéntekes nemzet vagyunk.

Golgotáról Golgotára
hurcoljuk a keresztfákat.
mindég kettőt, soh'se hármát.
Egyet felállítunk jobbról,
egyét felállítunk balról,
s amiként a világ halad:
egyszer jobbról, egyszer balról
fölhúzzuk rá a latrokat.
Kurucokat, labancokat,
közülünk a legjobbakat,
mindég csak a legjobbakat.

Majd, ahogy az idő telik,
mint ki dolgát jól végezte:
Nagypéntektől Nagypéntekig
térdelünk a kereszt alatt
húsvéti csodára lesve.
Egyszer a jobbszélső alatt,
másszor a balszélső alatt,
éppen csak hogy a középső,
az igazi, üres marad.

Nincsen is keresztfánk közbül,
nem térdel ott senki, senki.
A mi magyar Nagypéntekünk
évszázadok sora óta
évszázadok sora óta
ezért nem tud Húsvét lenni.

Így lettünk országút népe,
idegen föld csavargója,
pásztortalan jószág-féle.
Tamással hitetlenkedő,
kakasszóra péterkedő,
judáscsókkal kereskedő.
Soha-soha békességgel
Krisztus-Úrban szövetező.

Te kerülsz föl? Bujdosom én.
Én vagyok fönt? Bujdosol Te.
Egynek közülünk az útja
mindég kivisz idegenbe.

Bizony, jól mondja a nóta,
hogy elmegyünk, el-elmegyünk,
messzi nagy útakra megyünk.
Messzi nagy utak porából
bizony, köpönyeget veszünk.

S ebben a nagy köpönyegben,
sok-sok súlyos köpönyegben
bizony pajtás, mondom Néked:
rendre, rendre mind elveszünk.

Wass Albert

Harmadnapon

És fölzúgnak a hamuszín egek,
hajnalfele a ravensbrückeri fák.
És megérzik a fényt a gyökerek
És szél támad. És fölzeng a világ.

Mert megölhették hitvány zsoldosok,
és megszűnhetett dobogni szive -
Harmadnapra legyőzte a halált.
Et resurrexit tertia die.

Pilinszky János

Húsvéti Örömeinek /Exsultet/

Az égben immár ujjongva zengjen az angyalok kórusa,
és ujjongjanak Isten csodálatos művei:
fölséges nagy Királyunk győzelmét
búgó kürtnek hangja áldva áldja!
A föld is örvendjen, hogy ekkora fényár sugárzik rája,
és a nagy Király örök tündöklése árad el rajta;
érezze meg az egész nagy világ:
már tovatűnt a bűnnek árnya!
És vígság töltse el szent anyánkat, az Egyházat,
hogy ilyen fényesség ragyog benne,
visszhangozzék a nép szent éneke,
bátran töltse be az Isten házát!

*(Most kérlek titeket, kedves testvérek,
kik e szent fény csodálatos ragyogásában körülöttem álltok,
könyörögjetelem velem együtt Istenhez, a mindenható Úrhoz,
irgalmasságát kérve,
hogy ő, aki engem, méltatlan szolgálóját
levitáinak sorába hívott,
áraszsa rám kegyelmének fényét,
és húsvéti gyertyánk dicséretét általam vigye végbe.)*

Az Úr legyen veletek.

H: És a te lelkeddel.

Emeljük föl szívünket.

H: Fölemeltük az Úrhoz.

Adjunk hálát Urunknak, Istenünknek.

H: Méltó és igazságos.

(Mert) Valóban méltó és igazságos,
hogy a láthatatlan, mindenható Atyaistent,
és egyszülött Fiát, a mi Urunkat, Jézus Krisztust
a szív és lélek minden érzésével és zengő szóval áldjuk.
Ő lerotta helyettünk az örök Atyának mindazt,
amivel Ádám tartozott,
s az ősbűn zálogát kiváltotta szent vérének árán.
Mert abban áll a húsvét ünnepe,
hogy igaz húsvéti Bányunkat megölték értünk,
s az ő vére lett a szent jel hívó népe házain.

Áldott éj,
mert ekkor hoztad ki az ősatyákat, Izrael fiait Egyiptomból,
száraz lábbal a Vörös-tengeren átvitted őket.

Áldott ez az éjszaka,
mert ekkor oszlatta szét a tűzoszlop sugárzó fénye
a bűn minden árnyát.

Áldott ez az éjszaka,
mely ma szerte az egész világon a Krisztusban hívőket
a világ tévelygéseitől és a bűnök homályától elválasztván
a kegyelemnek átadja
s a szentek közösségébe kapcsolja őket.

Áldott éj,
a halál bilincsét ekkor törte szét Krisztus,
és az alvilág mélyéről mint győző tért vissza.
Mert semmit sem érne földi életünk,
ha a megváltás ránk nem árad.
Ó milyen csodálatra méltó atyai jóságod hozzánk!
Ó kimondhatatlan szeretet és jóság,
hogy a szolgát megmentsed, Fiadat sem kímélted érte.
Lám, mennyire szükséges volt Ádám vétke,
hogy Krisztus legyen váltságának díja!
Ó szerencsés vétek, hogy ilyen hatalmas és fölséges Megváltót kívánt és érdemelt!

Ó valóban áldott éj,
csak te voltál méltó, hogy tudjad a napot és órát,
amelyben Krisztus a halálból feltámadt.
Ez az az éjszaka, melyről az Írás mondja:
„Az éjszaka úgy ragyog, mint a nappal fénye,
és világosság támad boldogságomnak éjén.”
E szentséges éjszaka számúzi vétünkét,
lemossa minden bűnünket,
a bűnbánóknak ártatlan szívet ad,
a szomorkodóknak vigaszt kínál.
Távol űzi a gyűlölködés átkát,
és meghozza a békés egyetértést,
a zsarnok gögjét is fékezi.

Ez éjszakáért fogadd el tehát, mennyei szent Atyánk,
a dicséret esti áldozatát tőlünk:
a méhek viaszából készült gyertyát
a néked szolgáló papság által
ünneplő szent Egyházad nyújtja néked.
Már tudjuk, mit hirdet ez a gyertyaszál nekünk,
mely az égi tűzről Isten dicséretére gyulladt lánggra.
És bármily sokfelé osztottuk szét lángját,
e megosztásból semmi kár nem érte.
Mert olvadó viasz táplálja szüntelen,
amit e gyertyához a szorgalmas méhek készítettek.

Ó valóban áldott éj,
mert ekkor frigyre lép isteni és emberi, földi és mennyei!

Most kérünk tehát, Urunk, téged,
hogy ne aludjék ki ez a gyertyaláng, melyet néked áldozunk,
és el nem fogyó tiszta fényvel
űzze távol lelkünköt az éj minden árnyát.
Mint jó illatú áldozatot, fogadd el tőlünk,
és világossága az égi fényekkel olvadjon egybe!
Fénylő lángját találja égve a szép hajnalcsillag:
az örök Hajnalcsillag, ki soha nem lát alkonyt:
a te Fiad, Jézus Krisztus,
ki visszatérve a sírból,
az emberi nemre szelíden árasztja a megváltás fényét,
él és uralkodik mindörökkön-örökké.

H: Ámen.